

БИГЭРГЭТЭБИН:
“Ф.И. Авдеева аатынан Оҕо айымньытын дыбарыаһа”
“Дьокуускай куорат” уокуругун муниципальнай автономнай киэн
хайысхалаах үөрэх төрилгэтин директорын э.т.

Оҕо айымньытын дыбарыаһын
«Айылгы» этнокултуура киинин иһинэн ытыллар
«Чинчий» А.Е. Кулаковскай-Өксөкүлээх Өлөксөй 150 сааһыгар аналлаах
үөрэнээччилэр кэмпириэнсийэлэрин
БАЛАҤЫАННЫАТА

1. Уопсай балаһыанньата

- 1.1. Бу балаһыанньа «Чинчий» үөрэнээччилэр кэмпириэнсийэлэрин сыалын, соруктарын, тэрээһин торумун, кыттыы бэрээдэгин чопчулуур (салгыы - Кэмпириэнсийэ). Кэмпириэнсийэ оҕо айымньытын дыбарыаһын «Айылгы» этнокултуура киинин быһаччы өйбүллэринэн тэриллэр.
- 1.2. НПК «Айылгы» этнокултуура киинин сыллаабы былааныгар олобуран, сылын аайы ытыллар уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин дьоһурдаах Оҕолорун өйүүр сүрүн тэрээһин ахсааныгар киирэр
- 1.3. Кэмпириэнсийэ ытыллар тыла - сахалыы.
- 1.4. Кэмпириэнсийэ ытыллар былаанын, бырагыраамматын, тэрээһин таһымнаахтык ааһарыгар сөптөөх дьаһаллары Тэрийэр кэмитиэт ылынар.
- 1.5. Кэмпириэнсийэ туһунан биллэри Оҕо айымньытын дыбарыаһын сайтыгар уонна (МАХ) https://max.ru/id1435123962_gos каналга тахсар.

2. Сыала-сорука:

Сыала: чинчийэр үлэ нөнүө оҕо айар, ырытар, анаарар дьоһурун, сахалыы санарар-толкуйдуур, көмүскүүр сатабылын сайыннарыы.

Соруктара:

- үөрэнээччилэр билим, култуура, общественность үлэһиттэрин кытта аһаҕастык сэхэргэхэр, бодоруһар эйгэтин тэрийии;
- төрөөбүт тыл туттуллар эйгэтин кэнгэтии, сахалыы сайа санарыы, баай култууратын үрдэтии;
- билими киэн эйгэбэ сырдаттыы, тарбатыы;
- анал экспертэр кыттыылаах үлэлэри үрдүк таһымнаахтык сыаналааһын, атын күрэхтэргэ талыы.

3. Кэмпириэнсийэни тэрийии бэрээдэгэ

- 3.1 Кэмпириэнсийэ 2026 сыл сэттинньи 6 күнүгэр (бээтинсэ – чөл күн) ытыллар. 215 каб. Дыбарыас иһинэн ытыллыбыт түһүмэх кыайыылаахтара Кэмпириэнсийэ куораттаабы түһүмэбэр кыттар кыахтаналлар.
- 3.2 Ытыы торума (форма)- тус кыттыы (очно)
- 3.3 Сайаапкалары сэттинньи 4 күнүгэр диэри viklen8377@mail.ru электроннай почтаба ытытабыт.
- 3.4 Түмүк кэмпириэнсийэ кэннэ тутта биллэр. Ытытааччы МАХ канаалыгар https://max.ru/id1435123962_gos тахсар.

4. Кэмпириэнсийэ усулуобуйата, кимнээх кытталлара

4.1 Оҕо айымньытын дыбарыаһын үөрэнээччилэрэ саастарыттан хааччаҕа суох кытталлар.

4.2 Кэмпириэнсийэ үлэтин хайысхалара:

1. **Төрөөбүт тыл уонна литература:** Чабырбах, өс хоһооно, сомоҕо домох; А.Е.Кулаковскай айымньылара.

2. **Төрүт үгэс, сиэр-майгы:** Сахалыы сиэр-туом, үгэстэр; Айылҕаны харыстааһын; Саха өйүн-санаатын баайа.

3. **Төрүт дьарык, норуот үөрэбэ:** Оттоохун, сылгы, сүөһү иитиитэ: кылынан, муоһунан, маһынан, тимиринэн уһаныы, өбүгэ дьарыга: сиэлинэн, туойунан, ийһинэн дьарыктаныы

4. **Олонхо, норуот айымньыта:** Олонхону чинчийи, толоруу; Норуот ырыата, тойук; Оһуохай, үгкүү, сахалыы оонньуу.

5. **Саха аһа-үөлэ, ас култуурата:** Өбүгэ аһын үөрэтии, астааһын, Тыа хаһаайыстыбатын чинчийи.

6. **Саха мындыр толкуйа:** Дуобат, саахымат, Мындыр өйдөөх остуол оонньуулар, Чинчийэр үлэлэр.

7. **Саха култууратын үйэтити:** Музейнай үлэ, экспонаттары хомуйуу, Хаартыска, видео архыып, Нэһилиэк, улуус историята.

4.3 Кыттыан баҕалаах оҕолор «Инникигэ хардыы» кэмпириэнсийэбэ кыттыбыт үлэлэрин сахалыы тылбаастаан кыттыахтарын сөп.

4.4 Кыттааччылары 3 категориянан саастарынан көрөн сыаналанар.

1 бөлөх – 6-9 саастаахтар;

2 бөлөх – 10-13 саастаахтар;

3 бөлөх – 14тэн үөһэ саастаахтар

Сайаапка хайдах кирибитинэн дьүүлүүр сүбэ саастарынан категорияны уларытыан сөп.

4.5 Сайаапка бэриллибитин кэннэ үлэ темата уларытыллыбат.

4.6 Кыттааччы үлэтин 5 мүнүүтэ кэпсиир, 2 мүнүүтэ ыйытыыга хоруй бэриллэр.

5. Дьүүлүүр сүбэ састаабын быһаары

5.1 Дьүүлүүр сүбэ (экспертэр) састаабыгар Дьокуускай куорат саха тылын учууталларын методическай холбоһугун учуутала, үрдүкү үөрэх, эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрин үлэһиттэрэ киирэллэр. Бэрэссэдээтэл, сэкэрэтээр уонна атын чилиэннээх хамыһыһыа састаабын Тэрийэр кэмितिэт бигэргэтэр.

5.2 Дьүүлүүр сүбэ үлэлэри сыаналаан, уопсай түмүк таһаарар.

6. Үлэни сыаналыыр ирдэбил.

6.1 Үлэ ис хоһоонугар **сүрүн ирдэбил.**

Кыттааччы кэмпириэнсийэбэ бэйэтэ эбэтэр бөлөбүнэн толоруллубут үлэнэн кыттар бырааптаах. Чинчийи үөрэнээччи тус үлэтэ буолуохтаах. Тиэкис 70% ааптар бэйэтин үлэтэ буолара ирдэнэр. Атын ааптар үлэтин туһаныны сөптөөхтүк ыйан, сыылка онорор наада. Тэрийээччи үлэни Антиплагиат систиэмэбэ бэрэбиэркэлиир бырааптаах.

Үөрэнээччи үлэтэ сиэр-майгы нуорматын кэһиэ суохтаах. Чинчийи билим ирдэбилигэр сөп түбэһэрэ ирдэнэр. Үлэ түмүгэ айылҕа, общество, билим сүрүннүүр сокуоннарын утарыа суохтаах. Тиэрминнэр сахалыы, нууччалыы тылынан туттуллаллар.

7. Үлэни сыаналыыр көрүннөр.

1 көрүн - үлэни үөрэнээччи тус бэйэтэ толоруута.

2 көрүн - ыйытыыга хоруй таһыма, дириңэ, хаачыстыбата.

3 көрүн - чинчийи ньымата.

4 көрүн - түмүк уопсай таһыма (сананы киллэри, ырытыыга киирбит матырыйаал кээмэйэ).

5 көрүн - ырытыы, анаарыы дириңэ, эрдэ чинчийиллибит үлэлэргэ тирэҕири, ньыма арааһын туттуу.

Сыаналааһынна баал тэннэхэр түгэнигэр бастын үлэни таларга үс бастакы кэрин суумматыгар болҕомто ууруллар.

8. Кэмпириэнсийэ түмүгүн таһаарыы.

8.1 Сизэксийэлэр кыттыылаахтарын биир кэлим көрдөрүүтүгэр (рейтинигэр) тирэбирэн, түмүктүүр боротокуол оноруллар, дьүүлүүр сүбэ бэрэссэдээтэлэ бигэргэтэр.

8.2 Кыайыылаахтар 1,2,3 истиэпэннээх дипломуна бэлиэтэнэллэр.

9. Күрэххэ кыттар матырыйаалга ирдэбил.

9.1 Презентация.

Презентацияны онорууга ирдэбиллэр: Көрүнэ – пар поин. Кээмэйэ 10 слайдаттан / сирэйтэн тахсыа суохтаах.

9.2 Ыстатыйа. Тиэкис көрүннээх үлэбэ ирдэбиллэр. Формата - MS Word үлэ сиһилиир чааһыгар: бырайыак научнай, чинчийэр, практической проблемата; чинчийи ырытыыта, бу тиэмэбэ туһуламмыт үлэлэр, үлэ түмүгүн туттуллуута; туһаныллыбыт технология, ньыма сиһилээһинэ, чинчийи түмүгэ (үлэ түмүгэр туох ситиһилибитин, научнай-чинчийэр, практической проблема быһаарыллыыта), кыттааччы тус түмүгэ.

9.3 Тиэкис кээмэйэ 15000 бэлиэттэн тахсыа суохтаах. Сирип кээмэйэ - 14, арыта 1,5, файл кээмэйэ 5 Мб кыра буолуохтаах.

9.4 Чинчийи титул илийиһигэр кыттааччы араспаанньата, аата, аҕатын аата, куруһуогун аата, бырайыак аата, научнай салайааччытын араспаанньата, аата, аҕатын аата ыйыллар (баар буоллۇбына).

10. Наҕараадалааһын

10.1. Кыайыылаахтар дипломнарын наҕараадаланыахтара. Кыттааччыларга сертификат, салайааччыларга махтал сурук электронно ытыллыаҕа.

10.2 Сорох кыттааччылар бэлиэ суруктарынан бэлиэтэниэхтэрэ

- «Тиэмэны толору арыйыы».
- «Итэбэтиилээхтик дакаастааһын».
- «Интириэһинэй чинчийи».
- «Бэйэ тылынан арыйыы».

11. Сайаапканы ытыгы бэрээдэгэ

11.1 Сайаапкалары сэтинньи 4 күнүгэр диэри yiklen8377@mail.ru электроннай почтаҕа ытыаҕыт.

11.2 Сайаапкаҕа киирэр дөкүмүөннэр:

- Сайаапка. Сыһыарыы №2
- Төрөппүт сөбүлэнин биллэрэр суругу №3 сыһыарыыга көр.

11.3 Ыйыллыбыт бириэмэттэн хойутаабыт сайаапкалары ытыллыбат.

/ Сөбүлэхэбин С.М.Никифорова, «Айылгы» ЭКЦ
сэбиэдиссэйэ

Сөбүлэхэбин Л.И.Степанова, үөрэх чааһын куратора

Күнэ-дьыла _____

Критерии оценки учебно-исследовательских работ

№	Критерии	Оценка
1.	Тип работы	1 - реферативная работа, 2 - работа носит исследовательский характер
2.	Использование известных результатов и научных фактов	1 - автор использовал широко известные данные, 2 - использованы интересные научные данные
3.	Полнота цитируемой литературы, ссылки на ученых	1 - использован учебный материал школьного курса, 2 - кроме (1) использованы специализированные издания
4.	Актуальность работы	1- изучение вопроса не является актуальным в настоящее время; 2- представленная работа обоснована и привлекает интерес своей актуальностью.
5.	Качество исследования	1 – исследование построено только на литературных источниках, 2 - исследование построено на литературных источниках, проведены практические опыты
6.	Практическая значимость	0 – не указана практическая значимость 1 - практическая значимость указана
7.	Структура работы	1 - в работе плохо просматривается структура. 2 - в работе отсутствуют один или несколько основных разделов, 3 - работа четко структурирована.
8.	Владение автором специальным термином	1 - автор владеет базовым аппаратом; 2 - автор владеет базовым аппаратом и использует общенаучные и специальные термины
10.	Качество оформления работы	1 - работа оформлена аккуратно, но описание непонятно, неграмотно, 2 - работа оформлена аккуратно, описание четко, последовательно, понятно, грамотно
11.	Качество оформления презентации	1 - презентация оформлена с недочетами; 2- презентация оформлена правильно, соблюдены все требования
12.	Использование демонстрационного материала	1 - представленный демонстрационный материал плохо использовался докладчиком, 2 - демонстрационный материал системно использовался в докладе, 3 - автор предоставил демонстрационный материал, прекрасно в нем ориентировался и продемонстрировал опыт
13.	Качество доклада	1 - доклад зачитывается, 2 - доклад рассказывается и читается, с использованием презентации, 3 - доклад рассказывается, с использованием презентации, владеет иллюстративным и другим материалом
14.	Качество ответов на вопросы	1 - не может четко ответить на вопросы, 2 – отвечает на вопросы с затруднениями, 3 – свободно отвечает на большинство вопросов
15.	Четкость выводов, обобщающих доклад	1 - выводы нечеткие, 2 - выводы имеются, но они не доказаны 3 - выводы полностью подтверждают цель и гипотезы
	ИТОГО	Максимально 34 балла

2 сыһыары

БИГЭРГЭТЭБИН:

“Авдеева Ф.И. аатынан Оҕо айымньытын дыбарыаһа”

“Дьокуускай куорат”

уокуругун муниципальнай автономнай кизэн хайысхалаах үөрэх тэрилтэтин
директорын э.т.

Е.Д.Яковлева

САЙААПКА

«Чинчий»

научнай

-

практической

кэмпириэнсийэбэ

кыттарбын көнгүллээн

Тэрилтэ толору аата	
Салайааччы толору аата, дуоһунаһа, төлөпүүнүн нүөмэрэ.	
Кыттааччы толору аата, кылааһа, сааһа, төлөпүүнүн нүөмэрэ	
Үлэ аата	
Салайааччы электронной почты аадырыһа	

**СОГЛАСИЕ ЗАКОННОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ
НА ОБРАБОТКУ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНЕГО**

Я, _____,
проживающий по адресу _____,
паспорт серия _____ № _____ выдан _____,
дата выдачи _____, являясь законным представителем несовершеннолетнего

” ” _____ года рождения на основании ст. 64 п. 1 Семейного кодекса РФ¹.

Настоящим даю свое согласие МАНОУ «Дворец детского творчества им. Ф.И Авдеевой» на обработку и использование персональных данных моего несовершеннолетнего ребенка _____ « » _____ года рождения в соответствии с требованиями статьи 9 федерального закона от 27.07.06 г. "О персональных данных" № 152-ФЗ, включающих: фамилию, имя, отчество, пол, дату рождения, адрес проживания, контактные телефоны (домашний, мобильный, рабочий), электронный почтовый адрес, место и адрес учебы в целях проведения организационных мероприятий в МАНОУ «Дворец детского творчества им. Ф.И Авдеевой»

Предоставляю МАНОУ «Дворец детского творчества им. Ф.И Авдеевой» право осуществлять все действия (операции) - обрабатывать персональные данные моего несовершеннолетнего ребенка посредством внесения их в электронную базу данных, включения в списки (реестры) и отчетные формы, предусмотренные документами, регламентирующими предоставление отчетных данных в вышестоящие организации. МАНОУ «Дворец детского творчества им. Ф.И Авдеевой» имеет право размещать и может использовать материалы участников конкурса в средствах массовой информации, социальных сетях без согласия родителей и участников.

Срок хранения персональных данных моего несовершеннолетнего ребенка составляет пять календарных лет. Передача моих персональных данных иным лицам или иное их разглашение может осуществляться только в рамках работы МАНОУ «Дворец детского творчества им. Ф.И Авдеевой» Данное Согласие может быть отозвано в любой момент по моему письменному заявлению.

Я подтверждаю, что, давая настоящее согласие, я действую по своей воле и в интересах ребенка, законным представителем которого являюсь.

Дата: « _____ » _____ 2025 г.

Подпись: _____ (_____)

Для родителей. Для усыновителей «ст. ст. 64 п. 1, 137 п. 1 Семейного Кодекса РФ», опекуны – «ст 15 п. 2 Федерального закона «Об опеке и попечительстве», попечители – «ст 15 п. 3. Федерального закона «Об опеке и попечительстве».

_____